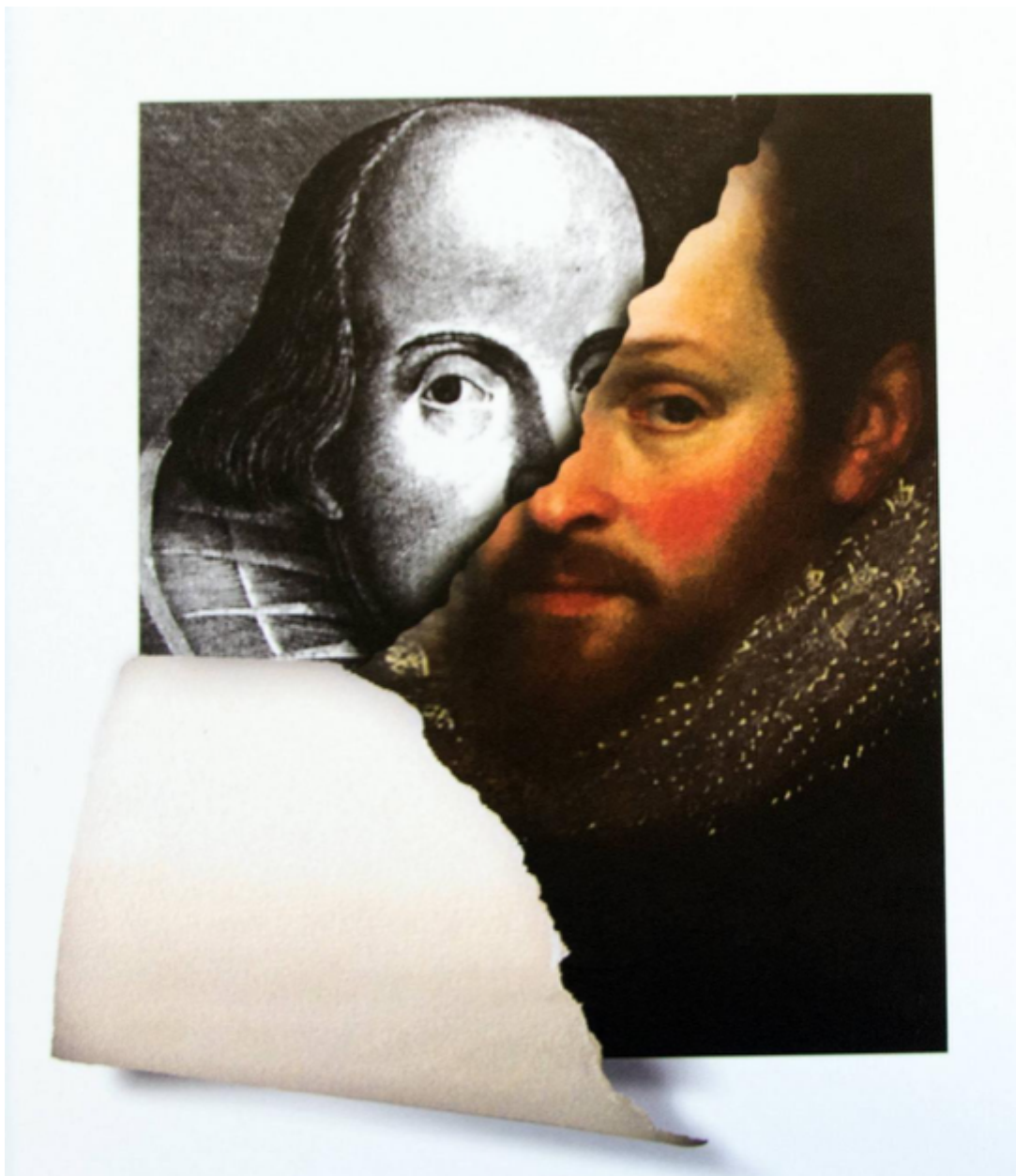

In memoriam: Martin Tegen (1919-2019)

Musikforskaren, översättaren, bibliotekarien, poeten och kompositören **Martin Tegen** gick den 17 april 2019 bort i en ålder av nära hundra år. Han föddes i Uppsala 1919 som son till **Einar Tegen** (sedermera professor i praktisk filosofi i Lund) och den bemärkta författaren och översättaren **Gunhild**, född **Norling**. Ett sådant föräldrapar uppfattades säkerligen som förpliktigande, kanske rent av betungande, för den unge Tegen, men familjen erbjöd också en stimulerande uppväxtmiljö. Föräldrarnas engagemang för judiska intellektuella och andra landsflyktiga under beredskapstiden gav honom en internationell utblick som var mindre vanlig i den generation svenskar som annars ofta var avskuren från

europiska kontakter under de krigsåren som blev Tegens ungdom. Kontakterna kom att påverka honom även politiskt, med engagemang bland annat i Svenska Clartéförbundet. Under krigsåren var han produktiv som tonsättare, främst med piano- och kammarmusik samt körverk.

Tidigt riktades Tegens intresse mot musik och litteraturhistoria. Framgångsrika studier för musikkforskaren **Carl-Allan Moberg** i Uppsala kröntes med disputation för doktorsgraden i detta ämne 1955. Avhandlingens ämne och perspektivval var inte okontroversiellt: *Musiklivet i Stockholm 1890-1910*, där Tegen introducerar ett sociologiskt betraktelsesätt på musikens receptions historia. I praktiken innebär detta att den repertoar som var mest i svang i bredare publiklager (men halvseklerna senare, vid Tegens disputation, ofta bortglömd) framställs sida vid sida med en mer välkänd och prestigefylld kanon av det sena 1800-talets "mästerverk". Därtill skildras musikmiljöer som ditintills knappast betraktats alls - t.ex. menade Tegen att restauranger och andra näringsinrättningar runt 1900 var ett slags utvidgade privata salonger och ytterst viktiga musikhistoriska miljöer. Doktorsgraden erövrades, men det för akademiskt karriäravancemang på den tiden viktiga s.k. docentbetyget förvägrades Tegen. Detta fick han i stället bemäktiga sig genom ytterligare meritering efter disputationen, vilket han gjorde utan knot. Senare generationer har betraktat utfallet från fakulteten som en signal från den äldre forskargenerationen - ställningarna mellan "seriös" och "lättare" historisk musik skall icke nivelleras! Någon bitterhet över den hanteringen har åtminstone inte författaren i samtal med Tegen erfarit, men så tilldrog sig ju händelserna också för snart sextiofem år sedan. Tegen var därtill en man som blickade framåt, och som nittioåring hellre talade om kommande, än om avslutade projekt.

Tegen var 1947-58 bibliotekarie vid Kungl. Musikaliska Akademiens bibliotek och kom från och med 1956 att bygga upp musikvetenskapen vid Stockholms högskola (från och med 1960 Stockholms universitet). Hans kunskaper spände över vida fält och musikrepertoarer, men han behöll ett starkt fokus på 1800-talet, vilket märks i en mängd artiklar, utgåvor och böcker rörande allt ifrån **Vogler**, **Rossini** och **Liszt** till musik av i Sverige verksamma artonhundratals tonsättare som **Jean Martin de Ron**, **Erik Drake** och **Eduard Du Puy**. Hans omfattande transkriptioner och editioner av den sistnämndes musik har lett till flera unika framföranden i modern tid, och framhölls speciellt när Tegen 2011 tilldelades Kungl. Musikaliska akademins Medalj för Tonkonstens främjande.

Efter pensionen från den institution för musikvetenskap han byggt upp i Stockholm ägnade sig Tegen i ännu högre grad än tidigare åt översättningsarbete. **William Shakespeare, Heinrich Heine** och **Rainer Maria Rilke** hör till de som genom hans språkliga musikalitet fått vacker svensk språkdräkt. Tegen erhöll för detta arbete bland annat De Nios översättarpris 2007 och Svenska Akademiens och Natur och Kulturs översättarpris 2011. Han utgav också som nittiofemåring i poesins form en återblick på sitt liv i form av 95 egna sonetter (en för varje år på jorden): "Minnesglimtar och gubbsuckar" (Themis förlag, 2015).

Lika intressant som Tegens rika publicerade produktion är det arbete han i mer eller mindre fullbordad form lämnar opublicerat i manuskript. Till detta hör förutom transkriptioner av svenska 1800-talsoperor även till exempel resedagböckerna efter **Franz Carl Preumayr** (1782-1853), fagottvirtuos och medlem av en berömd familj träblåsare i det svenska hovkapellet. Bokmanuskript till dessa dagböcker från en stor europeisk resa 1829-30, ämnade för utgivning i Martins utmärkta översättning, har undertecknad själv fått ta del av vid tillfälle, och kan betyga dess relevans och intresse för den globala musikvärlden. Materialet innehåller bland annat unika uppgifter om dåtidens speltekniker, värdeomdömen, repertoarupplysningar, och uruppföranden på de största tyska och franska scenerna.

Martin Tegen hade hoppats kunna presentera sin senaste bok i samband med sin hundraårsdag, som bara var tio dagar bort när han drog sitt sista andetag. Han sörjs och saknas av många, förutom familj och vänner även av många i egenskap av en av de nestorer som "alltid funnits" i musiklivet. För oss (minst) två generationer yngre musikforskare förde han vidare någonting från en svunnen värld, student som han hade varit till stora kompositörer, musiker och musikforskare födda under det sena 1800-talet. Denna i slutet även för honom själv förgångna värld (då han överlevt alla sina generationskamrater) får vi en inblick i genom sonetten "Döda vänner" i ovan nämnda diktsamling. Vi får ta dem med oss som ett minnesord efter Martin:

*"Men minnena kan nästan bli en börda
en mild sordin blir kvar från allt det hörda"*

Mattias Lundberg